

Dijalog nema alternativu

Selma Pezerović |
9. prosinca 2022.

Foto: Osobna arhiva

Kako bi se ispunili standardi prihvata i integracije izbjeglica na koje se Republike Hrvatska obvezala kao punopravna članica Europske unije potrebna je suradnja raznih dionika na lokalnoj i nacionalnoj razini. To ponajbolje zna Centar za kulturu dijaloga, koji djeluje pri Islamskoj zajednici u Hrvatskoj, a koji za misiju ima strateško jačanje i njegovanje međureligijskog i međukulturalnog dijaloga. Njegova izvršna direktorica **Nejsa Kadić Meškić** svoj posao opisuje kao iznimno zanimljiv, zahtjevan i izazovan, a česta poslovna putovanja pružaju joj priliku za upoznavanje različitih ljudi tijekom kojih posebno ističe svoj religijski i aktivistički identitet.

Na jednom skupu u inozemstvu sam dobila komentar da puno pričam za jednu muslimanku, obzirom da se ne ustručavam javno govoriti, navodi ona te nastavlja: Mjesto žene unutar društvenog života svakako je moguće pomiriti s vjerskim samoodređenjem i izazovima koje donosi moderan život. Ja sam autohtona muslimanka Europljanka i važno mi je to naglasiti kako bih bila dijelom

kotačića mijenjanja percepcije i narativa o muslimanima, a naročito o muslimankama.

Kadić Meškić svoj muslimanski identitet usko veže za pozicioniranje sebe kao feministice. U svom radu, kako u Sarajevu iz kojeg se doselila, tako i u Zagrebu, uvidjela je da većinom ljudi ili nisu upoznati s pojmom feminizma, njegovom povijesti i slojevitosti ili imaju vrlo negativna stajališta po pitanju istoga. *Mislim da kada netko kaže da nije feminist ili feministica da je to ustvari samo nerazumijevanje tog pojma, čije percepcije naginju radikalnom feminizmu. Feminizam je za sve, a i same migracije u Europu nam pokazuju različite borbe žena, te intelektualne rasprave u kojima one, zahtijevaju ostvarivanje svojih prava u novim sredinama.*

O tim temama među muškim službenicima u Islamskoj zajednici u Hrvatskoj pronalazi ravnopravne sugovornike upravo iz razloga širine njihovog teološkog znanja, te dodaje: *Tu postoji puno prostora za osvještavanje ljudi u zajednici, ali ne samo u kontekstu podizanja svijesti nego i kada je riječ o institucionalnoj progresivnosti koja bi došla od strane Islamske zajednice – kako kroz donošenje određenih politika, tako i kroz uspostavu tijela koja bi se bavila upravo ravnopravnošću i osnaživanjem žena.*

U okviru Centra za kulturu dijaloga provodi se i Omladinska škola liderstva i dijaloga u kojoj Kadić Meškić vidi prostor rada s mladima i to, kako navodi, najučinkovitije kroz integraciju ravnopravnosti spolova horizontalno sa svim edukativnim cjelinama počevši od ženskog liderstva. Percepcija feminizma je i kod mladih ideja s kojom se oni ustručavaju baviti, a teme koje se otvaraju pri takvim raspravama uglavnom se svode na teme poligamije u islamu ili tumačenja propisa o discipliniranju supruge od strane supruga o kojima oni nerijetko posežu za odgovorima na internetu te svoja mišljenja oblikuju putem informacija čiji su izvori ponekad upitni i nerelevantni.

Mogu reći da sam među mladim muslimankama upoznala, među kojima su i svršenice Islamske gimnazije, jako bistre i oštre feminističke umove koji se ne žele uklopiti u tipičnu patrijarhalnu sliku društva, nego žele biti nositeljice promjena, emancipirane i aktivne građanke u hrvatskom društvu. S druge strane,

ima i žena koje biraju nakon završetka školovanja ostati kući i brinuti se za djecu i domaćinstvo, što je sasvim u redu ako je to uistinu njihov izbor, a ne prilagođavanje očekivanjima okruženja. Očekivanja ne bi trebala biti prilagođena spolu, nego osobnim interesima, talentima i iskustvima.

Zato su primjeri žena koje su same donijele odluke o izboru svoje profesije i profesionalnom razvoju važne za Kadić Meškić koja smatra da je takvim ženama potreban prostor za vidljivost u svrhu podjele iskustava i praksi. Ističe kako je sinergijsko djelovanje na lokalnom i regionalnom nivou vrlo važno za postizanje istinske promjene u kontekstu ravnopravnosti spolova i drugih društvenih procesa te navodi Islamsku zajednicu kao krovno tijelo koje bi moglo ponijeti te procese u okviru platforme za veće uključivanje žena u diskusiju o važnim pitanjima. *U tom slučaju govorimo o institucionalnom ustrojenju gdje bi se moglo direktno raditi kako s muškarcima tako i sa ženama, a osobito s mladima koji jesu istinski nositelji promjena. Komunikacija i dijalog ključ su u promicanju ideja, i feminizma i islama.*

(Najmanje) dvostruko diskriminirane

Iako ne nužno u religijskom kontekstu, Kadić Meškić u Sarajevu se aktivno bavila rodnom ravnopravnošću pa je tako s kolegama kreirala niz strateških dokumenata vezanih uz unaprjeđenje provedbe ljudskih prava, a 2013. godine dobiva nagradu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za doprinos u postizanju ravnopravnosti spolova. U Centru za kulturu dijaloga puno se ulaže u projekte uključivanja osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo u okviru kojih velik značaj imaju teme preoblikovanja narativa o izbjeglicama i integracija žena izbjeglica. Prošle godine povodom Svjetskog dana izbjeglica organiziran je panel posvećen iskustvu žena u migracijama. *Vrlo nam je važno da ne dođe do asimilacije, nego do integracije. Islamska zajednica u Hrvatskoj ima važnu ulogu u integraciji jer ima svoju stogodišnju tradiciju te uspješnu praksu funkcioniranja manjinske zajednice u jednoj homogenijoj većinskoj zajednici.*

Ruba Naddaf, djevojka rodnom iz Sirije, s trenutnom adresom u Sisku, provela je skoro pola svoga života u izbjegličkom kampu u Turskoj. Zadnje tri godine živi u

Hrvatskoj, a učenje hrvatskog jezika navodi kao najvažniji korak ka integraciji zahvaljujući kojem je upisala i studij sestrinstva u Zagrebu. *Meni je bilo bitno ostati svoja, i nikako ne skidati maramu koja je dijelom mene, bez obzira gdje se nalazim. Kada se družim s muslimankama ovdje, imam osjećaj kao da sam na svome, i kao da nisam strankinja. Ipak, moji prijatelji su i muškarci i žene, raznih vjeroispovijesti. Lijepo mi je u Hrvatskoj i osjećam se sigurno.*

Kao najveću inspiraciju Kadić Meškić navodi upravo ljude s kojima svakodnevno radi, kojima je na usluzi. Riječ je o osobama, poput već spomenute Rube Naddaf, kojima je u Hrvatskoj odobrena međunarodna zaštita odnosno, azilantima i osobama sa supsidijarnom zaštitom, iz brojnih zemalja – od Afganistana, Irana, Iraka, Turske, Sirije pa do različitih afričkih zemalja, a koji sa sobom donose drugačiji kulturološki kontekst te povrh svega ne poznaju hrvatski jezik. *Oni su ogroman podsjetnik onih istinskih vrijednosti u životu i iako je izazovno raditi s njima zbog svih stvari koje na putu integracije možda ne funkcioniraju, proživljavate njihove uspjehe kao svoje.*

Prema podacima UNFPA (2018) gotovo polovica migranata su žene i djevojke, pa iako se suočavaju s velikim rizicima poput seksualnog iskorištavanja, trgovinom ljudi i nasiljem, njihova iskustva često se izjednačavaju s iskustvima muškaraca. One ne prestaju ostajati trudne dok su u pokretu, a veća je i mogućnost da će se suočiti sa zdravstvenim problemima, kako u tranzitu tako i u zemlji odredišta. Tako one bivaju dvostruko diskriminirane – kao žene i kao migrantice. Akcijski plan Europske unije za integraciju i inkluziju 2021-2027 prepoznaje to da će *one vjerojatno dolaskom u Europu kako bi se pridružile članu obitelji, donijeti sa sobom kućne obveze koje ih mogu spriječiti u punom sudjelovanju na tržištu rada i u integracijskim programima, procjenama vještina, prekvalifikaciji i drugim mjerama.* Dodatni izazovi s kojima se suočavaju svakako su uvjetovani slabijim poznavanjem jezika zemlje domaćina, rjeđom izloženošću društvenoj interakciji i većom odgovornosti za brigu o djeci i obitelji.

Arda Kaan, koja je željela da njezin identitet ostane sakriven, u Hrvatsku je stigla 2018. godine kada je zatražila azil zbog političke situacije u Turskoj. Iako je po struci psihologinja, odlučila se za promjenu profesije u IT sektoru. U Zagrebu trenutno radi kao inženjerka kvalitete softvera i pristojno živi od svog rada. Iako

bez ijednog lošeg iskustva u svom radnom okruženju Arda Kaan navodi da je drugačija situacija kada izađe na ulicu – ljudi dobacuju i komentiraju da ovo nije njezina zemlja, a ponekad joj se i izravno obraćaju u javnom prijevozu ili dok je u trgovini. *Biti žena je teško svugdje u svijetu, ali dovoljno sam jaka da se nosim s time, jer je moj hidžab moj identitet, i nosim ga sa sobom. Ja svojim primjerom ne predstavljam samo sebe nego i svoju religiju, svoje vrijednosti i svoja uvjerenja. U tome podržavam i druge žene, njihova prava na jednakost, sve dok otvoreno ne kritiziraju islam i Kur'an. Žene su važne u islamu i ja poznajem svoje mjesto u društvu.*

Sva istraživanja na kojima je Kadić Meškić radila kao dijelom Europskog izvještaja o islamofobiji potvrđuju nepostojanje sustavne islamofobije u Hrvatskoj. Govor mržnje češći je od zločina iz mržnje te se radi o istupima pojedinaca koji se ne mogu vezati uz neku specifičnu grupu. *U Izvještaju postoji jedna dimenzija koja govori o migrantima i izbjeglicama te je taj govor mržnje puno češći. Tu trebamo imati na umu da nije stvar samo u religiji nego i u kulturološkoj komponenti, stilu i načinu života, vrijednostima, praksama i običajima azilanata koji su nepoznati hrvatskom društvu. Otpor prema muslimanima i muslimankama izbjeglicama je nešto veći, ali ne isključivo zbog njihove religije.*

Priče o uspješnoj integraciji izbjeglica koje uživaju međunarodnu zaštitu često tako izostaju iz medijskog i javnog prostora ustupajući mjesto razdornim narativima bez puno pridavanja pozornosti stradanju pojedinaca te globalnom i povijesnom kontekstu njihovog raseljavanja. Tako bi osudu i nerazumijevanje trebao zamijeniti interkulturalni dijalog osobito kada je riječ o ženama za koje njihove zajednice često očekuju da u zemljama domaćinima utjelove sve reminiscencije zemlje podrijetla što uključuje kućni rad. Za dobrobit žena, ali u konačnici i zajednice u cjelini, svakako je sprječavanje njihove izoliranosti značajan zadatak. Kada pitam Kadić Meškić zašto joj je to važno ona odgovara: *Vjerojatno jer osjećam ogromnu odgovornost počevši od toga da sam žena. Uvezivanje, podrška i solidarnost ostaju tako važni kotačići u procesu integracije, ali i cjelokupnog pozicioniranja u društvu.*

Objavu ovog teksta podržala je Agencija za elektroničke medije u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti

